

ВСЕСВІТНЯ ІСТОРІЯ ТА МІЖНАРОДНІ ВІДНОСИНИ

УДК 327.5 (564.3+569.1+569.5)

*Віктор Погромський,
Світлана Седнєва*

АРАБО-ІЗРАЇЛЬСЬКА ВІЙНА 1948-1949 рр. У ГЛОБАЛЬНОМУ КОНТЕКСТІ БЛИЗЬКОСХІДНОГО КОНФЛІКТУ

Проблема врегулювання близькосхідного конфлікту триває вже більш ніж 60 років. Міжнародне співтовариство говорить про те, як вирішити арабо-ізраїльський конфлікт, розробляють плани, приймають резолюції, дивлячись крізь призму власних інтересів і не враховуючи те, що витoki даної проблеми мають давні корені в яких можливо і знаходяться відповіді на закоренілі питання.

Арабо-ізраїльський конфлікт зародився на тлі зіткнень територіальних інтересів євреїв та арабів, що проживали на території Палестини, у цьому контексті варто виділити історичні претензії сторін, які сягають сивої давнини:

- Євреї наголошують на тому, що ця земля вважається їх історичною батьківщиною, оскільки до VI ст. до н.е. належала їх пращурам, які і побудували на території Палестини Іудейське царство, довгий час вони знаходились у вигнанні і лише наприкінці XIX ст. почали масове повернення, і вже на початку XX ст. у Палестині було 80000 євреїв [1].

- Арабська сторона наголошує на своєму винятковому праві володіння територіями Палестини, тому що завоювали її у VII ст. н.е., а з XVI ст. вона знаходилася під владою мусульманської Туреччини. Кількість арабського населення на початок XX ст. була приблизно у два рази більшою за єврейську, що дає підстави вважати себе господарем Палестини.

Таким чином, склались історичні претензії сторін: право на самовизначеність і власну державу. Саме тому, арабська сторона відхилила план розподілу Палестини

1947 року, запропонований міжнародним співтовариством, в якому передбачалося створення одночасно арабської та єврейської держав. Через те і єврейська сторона відхиляє запропоновані плани вирішення конфлікту, завдяки поділу територій на користь сусідам. У такому випадку претензії сторін залишаються невирішеними та незмінними каталізаторами конфлікту.

Близькосхідний конфлікт набув вибухо-небезпечного стану у 1947-1949 рр., першою «іскрою» стало проголошення держави Ізраїль, за цим послідувала відповідь арабської сторони, що перетворилося у першу арабо-ізраїльську війну, а згодом на затяжний конфлікт, який щороку забирає багато життів. Крім того, ці події набули глобально характеру, переплітаючись крізь призму інтересів великих держав у регіоні Близького Сходу, що є негативним моментом для стабілізації регіональної та міжнародної систем. Слід сказати, що арабо-ізраїльський конфлікт став найтривалішим в історії й отримав розвиток у сучасній системі міжнародних відносин, привертаючи до себе увагу багатьох науковців-дослідників.

Прийнято вважати, що саме арабо-ізраїльське протистояння лежить в основі всіх проблем близькосхідного регіону. У результаті, як зазначає Є.Я. Сатановський, «аксіомою стала готовність світового співтовариства бачити у врегулюванні цього конфлікту панацею від усіх близькосхідних бід» [2].

Актуальність теми дослідження також пов'язана з необхідністю не тільки більш глибокого та предметного розуміння сут-

ності даного конфлікту, але й – що вкрай важливо – аналізу ставлення до нього великих держав – СРСР і США, внесок їх дипломатії у врегулювання арабо-ізраїльського протистояння.

У даній роботі ми зробимо спробу провести аналіз ситуації, що склалась на Близькому Сході у середині ХХ ст., з метою формування об'єктивного погляду на близькосхідний конфлікт у цілому та визначення причини сьогоденної нестабільної ситуації.

Історія арабо-ізраїльського конфлікту не тільки багаторазово описана як у професійній, так і у науково-популярній літературі, але й стала невід'ємною частиною випусків усіх провідних світових ЗМІ. Але об'єктивне бачення конфлікту сформувати дуже важко. Більша частина публікацій представляє односторонній, або «ізраїльський», або «арабський» погляд, за яким на іншій стороні лежить вся повнота відповідальності за будь-які агресивно направлені дії. Саме тому автор буде намагатися відійти від тих чи інших стереотипів.

Дана проблема частково знайшла своє відображення у монографії А.Д. Епштейна «Арабо-ізраїльський конфлікт у ХХ ст.» [3]. Серед джерел можна виділити низку принципових документів: Резолюція ГА ООН 181(II) [4], Декларація незалежності Ізраїлю [5], збірка документів «Радянсько-ізраїльські відносини: 1941-1949 рр.» [6], «Історія США у документах». – «Доктрина Трумена» [7] тощо.

Закордонна історіографія, що досліджує близькосхідний конфлікт одержала досить широкий розвиток, центральне місце посідають праці Ю. Кошаровського [8], Я. Рої [9], В. Рукера [10], Г. Сакера [11], які вивчаючи арабо-ізраїльський конфлікт 1948-1949 років наголошують на значному впливі міжнародних посередників, зокрема Радянського Союзу, який керувався прагматичними інтересами, підтримуючи єврейські державні устремління та використовуючи «імперіалістичні суперечності» між США та Великою Британією, СРСР намагався витіснити конкурентів з регіону.

У свою чергою відомі російські вчені Ж. Медведєв [12] і Є. Пирлін [13] вбачають у близькосхідному регіоні не тільки

головний плацдарм для поширення радянського впливу, але й один із чинників революційних рухів на арабському Сході. О.О. Колобов [14], О.І. Уткін [15], І.Б. Пономарьова [16] у своїх працях розкрили інтереси і цілі Сполучених Штатів у близькосхідному регіоні, дали негативну оцінку впливу США на врегулювання палестино-ізраїльського конфлікту.

Дуже цікавою роботою, яка має до цих пір вкрай високу значимість, є монографія М.Є. Хазанова «ООН і близькосхідна криза» [17], в якій предметно та всебічно розглянута роль ООН і СРСР, як члена Ради Безпеки, у вирішенні палестинської проблеми.

Серед вітчизняних представників особливої уваги заслуговують наукові публікації О.А. Коппель [18], Є. Магди [19], Ю. Рейхель [20], А.М. Захарченка [21], які розглядають декілька векторів близькосхідної тематики. Насамперед історичний і політологічний, які є головними у системі міжнародних відносин на Близькому Сході, а також приділяють значну увагу шляхам урегулювання арабо-ізраїльського конфлікту, розглядаючи політику великих держав, що мають безпосередній вплив на регіон.

Розгляд близькосхідного конфлікту у закордонній і вітчизняній історіографії отримав досить широкий розвиток, але разом з тим більша частина робіт присвячена окремим аспектам конфлікту, що зумовлює необхідність її комплексного аналізу. Тому у запропонованому дослідженні зроблено спробу розкрити не тільки політичні аспекти Палестинської війни 1947-1949 років, але й у загальному вигляді проаналізувати еволюцію близькосхідної політики великих держав, що призвела до глобалізації конфлікту.

У 40-х роках ХХ ст. єврейсько-сіоністські організації, вимагаючи повернення до їх історичної батьківщини, стали активно діяти на міжнародній арені, наголошуючи на репресіях, що відбувались при режимах Гітлера, Сталіна та Муссоліні. Їх активна діяльність закінчилася значним збільшенням єврейського населення Палестини й усвідомленням англійською адміністрацією своєї безпомічності у питанні

регулювання внутрішньопалестинських протиріч, що зумовило необхідність співробітничати з міжнародною спільнотою та переданням справи розв'язання палестинської проблеми до ООН.

29 листопада 1947 р. Генеральна Асамблея ООН ухвалила резолюцію 181 (II) про припинення британського мандату та розподіл Палестини на дві держави. 14 травня 1948 року Всесвітня сіоністська організація та лідери єврейської спільноти Палестини проголосили створення Держави Ізраїль згідно резолюції ГА ООН [22].

На перший погляд здається, що дана резолюція несе миротворчий характер, але при уважному ознайомленні з близькосхідною проблемою, можна дійти до таких висновків:

- резолюція суперечить міжнародному праву (говорячи про незаконність Резолюції ГА ООН №181 від 29 листопада 1947 року про розділ підмандатної Палестини на дві держави (єврейську й арабську), її невідповідність рішенням Конференції у Сан-Ремо від 19-26 квітня 1920 року і Ліги Націй від 24 липня 1922 року [23]);

- вона стала причиною багаторічного кривавого конфлікту між євреями й арабами. Це стає ясно при першому ж неупередженому ознайомленні з картою розподілу Палестини, запропонованою ООН;

- за Резолюцією ООН підмандатна Палестина повинна була бути розділена між арабами та євреями таким чином, щоб обидві клаптеві держави, склеєні кожна з трьох шматків, не могли б бути життєздатними. Відразу було зрозуміло, що на догоду зацікавленим політикам, окремим країнам і нафтовим магнатам створюється вогнище непримиренних протиріч і кривавих конфліктів. Багаторічна практика це з очевидністю підтвердила. Десятиліттями ллється кров і євреїв, і арабів на території колишньої підмандатної Палестини. І вина за це кровопролиття лягає не тільки на арабських агресорів, а й на світову спільноту;

- нинішні кордони Ізраїлю, що виникли у результаті оборонних війн Ізраїлю з арабами, повинні бути узаконені сучасним міжнародним правом. Резолюція №181 ГА ООН повинна бути скасована також, як

у 1991 році була скасована Резолюція ООН про прирівнювання сіонізму до расизму, прийнята ООН у 1975 році.

Отже, на нашу думку, важливо розуміти, що Ізраїль відтворений не Резолюцією ООН, а євреями у ході кровопролитних воєн з арабськими державами. Резолюція ООН була лише «іскрою», від якої ситуація переросла до гострої збройної боротьби. Отже світове співтовариство має виправляти те, що ним зроблено у 1947 році.

Як було зазначено вище, 19 листопада 1947 року Генеральна Асамблея ООН запропонувала План розподілу підмандатної території Палестини для одночасного створення там арабської та єврейської держав. План було піддано критиці обома сторонами, але євреї його прийняли, у той час як араби – відмовилися. Майже одразу після цього розпочинаються збройні сутички, які отримали назву «Арабо-ізраїльська війна за незалежність». «Трагедія вже почалася... Наша земля пройде крізь довгі роки війни, і миру не буде на Святих місцях на кілька поколінь вперед» – пророко заявив делегат від Сирії на засіданні ГА ООН 29 листопада 1947 р. [24].

Розглянемо, на нашу думку, найбільш об'єктивну версію хронології подій першої арабо-ізраїльської війни, надану центром досліджень міжнародних відносин:

Перша фаза війни – 29 листопада 1947 – 1 квітня 1948 року. У цей період відбуваються здебільшого масові заворушення, демонстрації та спорадичні спалахи насильства у Палестині. У країні все ще перебувають британські війська. Станом на квітень 1948 року загинуло близько 650 євреїв, 670 арабів і 46 британців [25].

Друга фаза війни – 1 квітня – 15 травня 1948 року. Цей етап війни характеризується масовим систематизованим насильством. З обох сторін діють регулярні війська, здійснюються операції та масові чистки. У цей же час відбуваються перші спроби досягти перемир'я [26].

Третя фаза – 14 травня – 11 червня 1948 року. 14 травня проголошено незалежність Ізраїлю. Наступного дня сили арабських держав атакували Ізраїль. Розпочалася найважливіша фаза війни. Арабські сили нараховували спочатку близько 25000

– 1000 ліванських, 5000 сирійських, 5000 іракських, 10000 єгипетських і 4000 йорданських солдатів. Крім цього, в агресії взяли участь загони з Саудівської Аравії, Лівії та Ємену. Пізніше кількість військ арабських держав було доведено майже до 60000.

Ізраїль мав армію у 29000 чоловік, яку згодом було збільшено до 110000. Найбільш інтенсивні бої розгорнулися в Єрусалимі та за шосе між Єрусалимом і Тель-Авівом. Поступово ізраїльські війська розширили територію під власним контролем, захопивши землі, що за Планом розподілу мали відійти до арабської держави у Палестині. 11 червня між сторонами було укладено тимчасове перемир'я [27].

Четверта фаза – 8-18 липня 1948 року. Відновлено військові дії. Ізраїльські сили провели три великі наступальні операції, захоплюючи додаткові території. Із 18 липня діє друге тимчасове перемир'я [28].

П'ята фаза – 15 жовтня 1948 – 20 липня 1949 року. У ході цієї фази Ізраїль проводить ще декілька наступальних операцій, ГА ООН приймає Резолюцію 194, звертаючи увагу на проблеми біженців і закликаючи сторони до примирення. На початку 1949 року Ізраїль підписує серію окремих двосторонніх угод про перемир'я [29]. Виходячи з вищенаведеного можна дійти до наступних підсумків військового протистояння:

- Ізраїль захопив 1300 кв. км. територій та 112 сіл, що спочатку передавались арабській державі за планом Розподілу; араби утримали 330 кілометрів і 14 населених пунктів [30].

- Втрати арабів оцінюються від 5000 до 15000 чоловік. Ізраїль втратив 6000 чоловік тільки убитими, тобто один відсоток від свого тодішнього населення. В одному Єрусалимі загинуло та було поранено 2000 військових і цивільних осіб. Як заявив пізніше Іцхак Рабін: «Це була найтриваліша, найважча війна з найбільшою кількістю жертв у нас» [31].

- Понад 900 тис. палестинців стали біженцями. Всі спроби посередницької комісії ООН домогтися хоча б часткової репатріації біженців, що відповідало рішенням ГА ООН, не мали успіху. Наприкінці

1951 р. посередницька комісія склала свої повноваження. Згідно з рішенням ООН було створено спеціальне Агентство Об'єднаних Націй з надання допомоги біженцям та їхнього працевлаштування (ЮНРВА) [32].

За час арабо-ізраїльської війни 1948-1949 років обидві сторони вели себе достатньо агресивно. Ізраїль захопив частину арабських палестинських територій, встановивши загалом контроль над 78% території Палестини, відстоявши своє право на існування. Західний берег річки Йордан було окуповано Трансйорданією, Сектор Газа – Єгиптом. Варто зазначити і те, що немає єдиного підходу щодо хронології подій, більшість з версій суб'єктивні та залежать від приналежності авторів до націй або релігій. Можна стверджувати тільки те, що у наслідку «Війни за незалежність» виникла проблема врегулювання конфлікту у післявоєнних міжнародних відносинах.

Отже, наслідки війни були невтішними для обох сторін, але мабуть більше для арабської, які не тільки втратили обіцяну в ООН територію, а й не встигли створити свою державу, через палке прагнення знищити ворога.

Для більш глибокого розуміння подій на Близькому Сході, необхідно визначити роль великих держав (СРСР та США) та їх латентну дипломатію. Так Радянський Союз відіграв вирішальну роль у розв'язанні палестинського питання і безперечно у нього були свої інтереси у регіоні. Отже, розглянемо позицію СРСР у вирішенні арабо-ізраїльського конфлікту.

Радянський Союз виступав «за» створення двох держав на території Палестини. Таку позицію зазначив голова радянської делегації в ООН, Андрій Громико, який перед другим вирішальним голосуванням 29 листопада 1947 р. виступив з чіткою пропозицією: «Досвід вивчення питання щодо Палестини показав, що євреї й араби у Палестині не хочуть, або не можуть, жити разом. Звідси слідує логічний висновок: якщо ці два народи, що населяють Палестину, обидва мають глибоке історичне коріння у цій країні, не можуть жити разом у межах єдиної держави, то нічого іншого не

залишається, як створити замість однієї дві держави – арабську та єврейську. Ніякого іншого можливого варіанта, на думку радянської делегації, не можна придумати...» [33].

Деякі радянські дипломати мали з цього приводу інші думки: наприклад, у листі повіреного в Іраку А.Ф. Султанова міститься аналіз ситуації та перелік негативних наслідків, пов'язаних із позицією СРСР у «палестинському питанні», серед яких побоювання, що така політика «допоможе збити антирадянський мусульманський блок із країн Арабської ліги, Туреччини, Ірану та Пакистану. Арабські уряди, переконані у підтримці СРСР і заохочувані англосаксами, використовують цю обставину для прямого вступу з останніми в явно антирадянську угоду про подальше відкрите надання баз і стратегічних ресурсів на випадок війни проти нас» [34]. Проте СРСР погодився з варіантом створення двох держав на території Палестини: радянське керівництво сподівалося, що єврейська держава зможе бути дружньою для СРСР завдяки великій кількості вихідців із Росії та вдячності євреїв Радянському Союзу за звільнення Європи від фашизму.

«Близькосхідна політика Сталіна будувалася таким чином, щоб усунути Великобританію зі стратегічно важливого регіону і, по можливості, зайняти її місце. Саме цим визначалася підтримка боротьби євреїв Палестини проти Британського мандата за свою національну незалежність» [35], таке бачення радянської політики на Близькому Сході надав ізраїльський політик Юлій Кошаровський.

Отже, зацікавленість СРСР у вирішенні палестинського питання обумовлена кількома чинниками:

По-перше, зайняти найвигіднішу позицію у близькосхідному регіоні.

По-друге, встановити свої політико-ідеологічні погляди.

По-третє, підірвати позиції конкуруючих держав (Великобританії і США) з питань стратегічно важливого регіону.

Розглядаючи позицію Сполучених Штатів Америки на близькосхідній арені після закінчення Другої світової війни необхідно

виділити такі пріоритети:

1. Перетворити Близький Схід на плацдарм для випробувань американського зовнішньополітичного потенціалу (Гаррі Трумен, який після смерті у квітні 1945 р. Франкліна Рузвельта став президентом США, зробив близькосхідний напрям пріоритетом своєї зовнішньої політики [36]).

2. Позбавитись від ізоляціонізму та перейти до активних дій (події, що відбулись під час Другої світової війни дозволили урядові США проводити свою політику фактично в усіх регіонах «третього світу»).

3. Підтримати ідею поділу Палестини на дві держави зі збереженням між ними економічного союзу (така ідеологія США не відповідала інтересам арабів). Єдиною можливістю для останніх чинити опір американському проникненню на Близький Схід було створення несприятливих умов для нафтовидобувних компаній. Тому «в лютому 1948 р. Ліга арабських держав порекомендувала своїм членам припинити сприяння нафтовим інтересам західних держав на Близькому Сході» [37], але на погляди президента Трумена це ніяким чином не відобразилось.

У меморандумі 1948 року, присвяченому шляхам розв'язання близькосхідної проблематики, радник Трумена Кларк Кліфорд стверджує: «Поділ Палестини поза всяким сумнівом сприятиме остаточному розв'язанню палестинського питання та дозволить уникнути військового конфлікту у регіоні. У доповнення до всього, поділ Палестини є єдиною можливим заходом щодо зміцнення нашої позиції у протиборстві з СРСР. Арабські держави не мають, крім Сполучених Штатів, ніяких інших великих споживачів нафти: вони повинні мати долари і можуть отримувати їх тільки від США; їхня соціальна й економічна структура не виправно збиткова для прийняття радянської орієнтації. Для правлячих класів арабських країн перехід до радянської сфери впливу було б самогубством; Саудівська Аравія має найбільші запаси нафти у регіоні; безпека і нафтові інтереси Америки на Близькому Сході повністю залежать від ефективного здійснення рішення ООН щодо Палестини. Необхідність війсь-

кового, політичного й економічного самозбереження примусить арабів продавати нафту Сполученим Штатам. Вони залежать від нас більше, ніж ми від них» [38].

Аналізуючи цей документ, можна сказати, що він безпосередньо зумовив американську політику стосовно Близького Сходу, яка була націлена на встановлення контролю над регіоном, дозволяючи собі балансувати між різними поглядами та інтересами щодо палестинського питання, але при цьому не втрачаючи власної позиції.

Отже, формування зовнішньої політики США у близькосхідному регіоні базувалось, у першу чергу, на *геоекономічному, геополітичному та політико-глобалізаційному* факторах: тотальний контроль над усіма видами енергоносіїв регіону та способами їх транспортування, з метою досягнення першості та знищенні конкурентів; встановлення демократичного режиму за зразком Заходу; закріплення своїх зовнішньополітичних позицій на Близькому Сході, з метою контролю та військової присутності у разі загострення конфлікту та втручання у нього Радянського Союзу.

Розглянувши роль великих держав світу у розв'язанні палестинського питання можна стверджувати, що СРСР та США переслідували винятково свої політичні й економічні інтереси. Під час «війни за незалежність» обидві держави підтримували Ізраїль: СРСР надавав зброю, а США підтримували економічно, сподіваючись на подальший вплив на розвиток єврейської держави та закріплення власних позицій на Близькому Сході.

Отже, можна стверджувати, що глобальним цей конфлікт робить: *політичний контекст* – втручання зовнішньополітичних акторів, що не завжди є корисним і дієвим у розв'язанні регіональних конфліктів; *гострота його національно-релігійних мотивів* – ідеологія сїонізму проголошує єдність всіх євреїв і повернення їх на історичну батьківщину, їй протистоїть панарабізм і панісламізм, які базуються на єдності всіх арабів і мусульман, що унеможлиблює існування двох народів під «одним дахом».

Аналізуючи вищесказане, ми прийшли

до висновку, що Близькосхідна проблема – це симбіоз взаємопов'язаних конфліктів: територіальна приналежність двох народів Палестини та їх винятковому праві на державність; проблема Єрусалиму; формування терористичних організацій як окремого політичного чинника; проблема біженців; суперництво за лідерство у регіоні, особливо між арабськими державами; втручання позарегіональних акторів.

Війна, яку ми розглядаємо у нашій роботі, була першим етапом глобального конфлікту, який триває і сьогодні, є велика вірогідність, що саме він може стати причиною війни Світового масштабу, оскільки сучасний етап близькосхідного конфлікту відбувається на тлі піднесення міжнародного тероризму. Тому, першочерговою задачею є знаходження якісно нового плану, який би виключив всі можливі інтереси та зацікавленості міжнародних посередників і поліпшив регіональні відносини на Близькому Сході, завдяки формуванню якісно нових дипломатичних відносин між державами регіону.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Mitchell G.B. Myths and Facts: A Guide to the Arab-Israeli Conflict [Електронний ресурс] / G. Bard Mitchell. – American-Israeli Cooperative Enterprise, 2002. – 381 p. – Режим доступу: <http://www.jewishvirtuallibrary.org/jsourcemyths3/MythsEnglish2012.pdf>
2. Сатановский Е.Я. Израиль в современной мировой политике: вероятные стратегические противники и стратегические партнеры / Е.Я. Сатановский. – М.: ИИИиБВ, 2001. – 163 с.
3. Эпштейн А.Д. Войны и дипломатия. Арабо-Израильский конфликт в XX веке / А.Д. Эпштейн. – К.: Дух і літера, 2003. – 216 с.
4. Палестинская проблема: документы ООН, международных организаций и конференций / составитель и автор послесловия Р. Давыдов. – М.: Прогресс, 1984. – 237 с.
5. Сакер Г.М. Декларация Независимости государства Израиль / Г.М. Сакер // История Израиля. – Т.2. – Иерусалим: Библиотека Алия, 1993. – 124 с.
6. Советско-израильские отношения: Сборник документов. – Т.1: 1941-1953. – В 2 кн. Кн. 1: 1941 – май 1949 / Министерство иностранных дел Российской Федерации; Министерство иностранных дел Государства Израиль. – М.: Междунар. отношения, 2000. – 456 с.
7. Доктрина Трумэна [Електронний ресурс] // История США в документах. – Режим доступу: <http://www.grinchevskiy.ru/1945-1990/doktrina-trumena.php>
8. Кошаровский Ю. Мы снова евреи: Очерки по

истории сионистского движения в бывшем Советском Союзе / Юлий Кошаровский. – В 2 т. – Т.1. – Иерусалим: ИРВУС, 2007. – 444 с.

9. Rucker L. Moscow's Surprise: The Soviet-Israeli Alliance of 1947-1949 / L. Rucker // Cold War International History Project. – Working № 46. – Washington, D.C.: Woodrow Wilson International Center for Scholars, 1991. – 137 p.

10. Roi Y. Soviet Decision Making in Practice. The USSR and Israel 1947-1954 / Y. Roi. – New Brunswick, N.J.: Transaction Books, 1980 – 540 p.

11. Сакер Г. История Израиля / Г. Сакер; пер. с англ. В. Орла. – Иерусалим: «Библиотека – Алия», 1993. – Т.2: От возникновения сионизма до создания государства Израиль. – 394 с.

12. Медведев Ж. Сталин и еврейская проблема. Новый анализ [Електронний ресурс] / Ж. Медведев – М.: Права человека, 2003. – 288 с. – Режим доступу: http://scepis.net/library/id_1633.html

13. Пырлин Е. Трудный и долгий путь к миру: Взгляд из Москвы на проблему ближневосточного урегулирования / Е. Пырлин. – М.: РОССПЭН, 2002. – 508 с.

14. Колобов О.А. Соединенные Штаты Америки и проблема Палестины. Монография / О.А. Колобов. – Нижний Новгород: Изд-во Нижегородского госун-та, 1993. – 170 с.

15. Уткин А.И. Стратегия глобальной экспансии: Внешнеполитические доктрины США / А.И. Уткин. – М.: Международные отношения, 1986. – 203 с.

16. Пономарева И.Б. Геополитика империализма США / И.Б. Пономарева, Н.А. Смирнова. – М.: Мысль, 1986. – 193 с.

17. Хазанов М.Е. ООН и ближневосточный кризис / М.Е. Хазанов. – М.: Международные отношения, 1983. – 174 с.

18. Коппель О.А. Эволюция региональной подсистемы международных отношений на Ближнем Востоке как фактор влияния на процессы международной безопасности [Електронний ресурс] / О.А. Коппель. – Режим доступу: <http://helen-koppel.narod.ru/016.htm>

19. Магда Є. Близькосхідна криза: ретроспекти-

ва та прогноз / Є. Магда // Нова політика (Київ). – 2001. – №4 (36). – С.30-33.

20. Райхель Ю. На шляху до створення Ізраїлю / Ю. Райхель // День. – 2007. – 4 грудня.

21. Захарченко А.М. Арабсько-ізраїльський конфлікт: проблеми врегулювання на сучасному етапі / А.М. Захарченко. – Одеса: Фенікс, 2009. – 240 с.

22. UN General Assembly Resolution: 181 (II). Palestine Partition Plan of 1947 [Електронний ресурс] // Middle East News and Reference. – Режим доступу: www.mideastweb.org/181.htm.

23. Давыдков Р. Вказ. пр. – С.83.

24. Там само. – С.86.

25. Центр дослідження міжнародних відносин (CIRS). Конфлікти в сучасному світі [Електронний ресурс] // Близькосхідний конфлікт. – Режим доступу: <http://edu.cirs.kiev.ua/konflikty-v-suchasnomu-sviti/blyzskoskhidnyi-konflikt.html>

26. Там само.

27. Там само.

28. Конфлікт шести десятиліть. Еволюція близькосхідного конфлікту у світлі його впливу на систему регіональної безпеки [Електронний ресурс] // Віче. – 2009. – №7. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/1392/>

29. Там само.

30. Сакер Г. Вказ пр. – С.137-140.

31. Эпштейн А.Д. Войны и дипломатия. Арабо-Израильский конфликт в XX веке. – С.86-87.

32. Там само.

33. Советско-израильские отношения: Сборник документов. – С.56-58.

34. Кошаровский Ю. Вказ. пр. – С.188-192.

35. Там само.

36. Колобов О.А. Вказ. пр. – С.59.

37. Уткин А.И. Стратегия глобальной экспансии: Внешнеполитические доктрины США. – С.163-164.

38. Там само.

Погромський Віктор, Седнева Світлана *Арабо-ізраїльська війна 1948-1949 рр. у глобальному контексті близькосхідного конфлікту*

У статті охарактеризовано близькосхідний конфлікт 1947-1949 років, причини його виникнення та можливі наслідки. Автор аналізує еволюцію близькосхідної політики великих держав, а також стратегічну важливість регіону, що обумовило переплетіння інтересів як самих учасників конфлікту, так і інших зацікавлених сторін. Основну увагу зосереджено на аналізі причин, ходу та наслідків арабо-ізраїльської війни у світлі геополітичних інтересів СРСР та США. Виявлено основні фактори, що надали цьому конфлікту глобального контексту.

Ключові слова: *Близький Схід, арабо-ізраїльський конфлікт, Палестинська війна, СРСР, США, Ізраїль, палестинське питання*

Погромский Виктор, Седнева Светлана *Арабо-израильская война 1948-1949 гг. в глобальном контексте ближневосточного конфликта*

В статье охарактеризовано ближневосточный конфликт 1947-1949 годов, причины его возникновения и возможные последствия. Автор анализирует эволюцию ближневосточной политики великих держав, а также стратегическую важность региона, что обусловило переплетение интересов

как самих участников конфликта, так и других заинтересованных сторон. Основное внимание сосредоточено на анализе причин, хода и последствий арабо-израильской войны в свете геополитических интересов СССР и США. Выявлены основные факторы, давшие этому конфликту глобальный контекст.

Ключевые слова: Ближний Восток, арабо-израильский конфликт, Палестинская война, СССР, США, Израиль, палестинский вопрос

Pohromskyj Victor, Sedneva Svitlana *Arab-Israeli war of 1948-1949 in the global context of the Middle East conflict*

The article described the Middle East conflict of 1947-1949, its root causes and consequences. The author analyzes the evolution of the Middle East policy of the great powers, and the strategic importance of the region, which resulted in interweaving the interests of both the parties to the conflict and other interested parties. It concentrates on the analysis of the causes, course and consequences of the Arab-Israeli war in light of the geopolitical interests of the USSR and the USA. Main factors that contributed to this conflict global context.

Keywords: Middle East, Arab-Israeli conflict, Palestinian war, USSR, USA, Israel, Palestinian issue

Рецензенти:

Шкляж Й.М., д.і.н., професор

Тригуб О.П., д.і.н., доцент

Надійшла до редакції 14.05.2013 р.